

Bedre byggeskik

Bedre Byggeskik er en særlig dansk arkitekturstilart, der varer fra ca. 1915 til omkring 1940.

”Landsforeningen Bedre Byggeskik” blev stiftet af en række fremtrædende arkitekter og kulturpersonligheder som reaktion mod historicismens blandingsarkitektur. Foreningens arbejde gik ud på at uddanne og assistere bygmestre ved udformningen af mindre byggerier bl.a. gennem kurser, tegnestuehjælp og typetegninger til villaer, by- og landhuse, men også offentligt byggeri. Arkitekturen tog udgangspunkt i de gamle håndværkstraditioner og i det enkle ”danske” hus.

I perioden steg købstædernes indbyggertal markant. Nye villakvarterer skød op, og Bedre Byggeskik er derfor især kendt for murermestervillaen i halvanden etage.

Kendetegn

Bedre Byggeskikhusene er enkle og præcist proportionerede bygninger med kompakte grundformer, enten længeformede eller mere kvadratiske. Facaden skal have den rette højde i forhold til tagets størrelse og vinduerne og selv ruderne skal have formater, der er nøje afpasset husets dimensioner. Facaden er ofte symmetrisk opbygget, men selv huse, der ikke er strengt symmetriske har altid en indbygget, visuel balance. Opdelingen er taktfast med gennemgående vandrette og lodrette linjer og få, men præcist placerede dekorative elementer som gesimsler eller hoveddøre. Bygningsdele som karnapper, udestuer og frontkviste er også meget brugte. Kvistene er få og ikke særligt store.

Bedre Byggeskikhusene står ofte i blank mur, enten i rødt eller gult murværk. Murstenene er ofte hånd- eller blødstrøgne sten. Husene kan også være pudsede og kalkede i lyse eller mørke farver som fx hvid, lysegul, rosa eller mørkerød. På byhusene kan den nederste del af facaden være pudset fx i et kvaderlignende mønster.

Huse i blank mur er ofte opført med smukke forbandter, dvs. stenedes rækkefølge og mønster. Fugerne er enten tilbagetrukne eller udfyldte. Gesimsen er enkel, men fint udført med få simple profilerede led og kan være kalket hvid i kontrast til facadens murværk eller puds. Soklerne står for det meste i overpudset beton i den grå puds eller sortmalede. Mange huse har kælder, og i det tilfælde går soklen op over kældervinduerne.

Selvom arkitekturen er meget enkel, "lånte" man ind i mellem elementer fra især klassicismen som fx kvaderpuds på bygningens hjørner, eller man fremhævede et overdækket indgangsparti med en dekoreret søjle. Der er ofte fint udførte stik over vinduerne. Murstikkene afløses senere i perioden af ståltegl. Sålbænkene er ofte udført af mursten, evt. lagt på fladen, eller af en skiferplade.

Der er mange tagformer, saddele- eller mansardtage eller tage med hel- eller kvartvalm. Man foretrak den danske røde vingetegl, men også den mere rundede falstagsten var meget brugt. Nogle gange anvendtes de billigere betontagsten. De fleste tage har kun ganske lidt udhæng, men i sjældne tilfælde ses også huse med tagudhæng og synlige spær langs facaderne.

Hoveddøren var typisk fremhævet med fine dekorationer, fordi den var det første, der mødte den besøgende. Hoveddøren har oprindeligt altid været malet i en blank mørk farve, eller evt. i to eller tre farver, der fremhævede profileringen omkring et fyldingsfelt.

De fleste vinduer er to- eller firerammede, og opdelingerne spænder fra småsprossede "palærunder" til rammer med en, to eller tre ruder. Dannebrogsvinduer uden sprosser ses ind imellem.

Vinduerne var som regel malet i lyse farver som hvid, lysegrå eller dueblå, men også i mørkere farver som svenskrød, dodenkop og mørkegrøn. Vinduerne kunne være tofarvede med mørk karm og lyse rammer.

Anbefalinger

Facader i blank mur har som regel fine detaljer som murede stik og bør derfor som udgangspunkt ikke ændres med nye vindues- eller dørhuller. Facader i blank mur bør af samme grund heller ikke overpudses. Er facaden meget beskidt, kan den evt. afrenses med en skånsom vandspuling.

Til pudsede facader er diffusionsåbne overfladebehandlinger som kalk eller silikatmaling bedst egnet. Facadefarven skal passe til perioden, fx hvid, lysegul eller mørkerød, og må samtidig gerne indgå i et samspil med nabohusenes farver. Ved fornyelse af taget bør man benytte samme slags tagsten som de oprindelige, hvad enten det er tegl eller betonsten.

Vinduernes detaljering er afgørende for huset. De fabriksproducerede vinduer har ikke samme fine detaljering som de oprindelige vinduer. Træet i de oprindelige vinduer er ofte af en bedre kvalitet. Du bør derfor bevare de oprindelige vinduer eller evt. udskifte dem med nye som kopier i træ.

Snedkerdetaljer som verandaer, kviste o.l. bør bevares, da de i høj grad fortæller om husets historie og tid. Tagrender og nedløb bør udføres i zink, som patinerer langt smukkere end tilsvarende i plast. Bevaringsværdige huse kan godt energirenoveres til en fornuftig standard, uden at man forringer bevaringsværdierne.

Det fritliggende Bedre Byggeskikhus er som regel meget kompakt, og det er derfor meget vanskeligt at tilføje en større tilbygning, uden at det går ud over husets komposition. Små, underspillede tilbygninger som karnapper og udestuer kan tilføjes, hvis de er tilstrækkeligt præcist proportioneret i forhold til den eksisterende arkitektur. Tilbygninger til sammenhængende byhuse kan være side- eller baghuse i gården, eller der kan bygges en fritliggende bygning tilbage på grunden.